

EUROIUDAICA – o confirmare

Complexul Muzeal Astra a găzduit, în perioada Festivalului „Euroiudaica” două expoziții complementare ca stil și expresie, referitoare la două realități evreiești venite din spațiul european a doi timpi diferiți.

● **Expoziția de Holograme referitoare la Viena Evreiască** reprezintă o călătorie tridimensională în istoria uneia dintre cele mai importante comunități iudaice pe care Europa o avea înaintea celui de-al doilea război mondial. Printr-o tehnică ce invită atât copiii, cât și maturii la cercetare, realizatorii expoziției au rezumat câteva secole de existență a acestei comunități, distruse în timpul Holocaustului. Prin tehnica modernă a hologramelor au fost reproduse obiecte culturale și de artă, pe care cel interesat de această istorie le-ar fi putut vedea, alffel, doar la Viena. La deschidere a fost prezent, alături de președintele F.C.E.R., dr. **Aurel Vainer**, și de directorul Complexului Muzeal Astra, **Cornel Bucur**, directorul Muzeului Evreiesc din Viena, **Karl Weinberger**. Obiectele de cult și sinagoge reproduse în lumina iluzorie a hologramelor recrează în fața vizitatorului o lume dispărută în negura timpului.

EXPOZIȚII

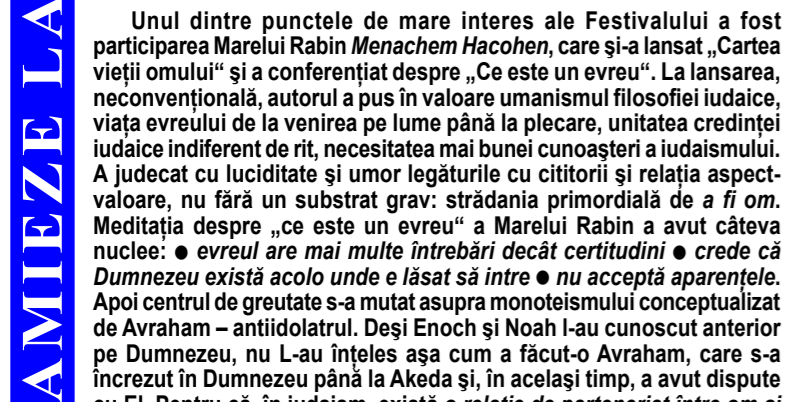
● Deschiderea expoziției „**Vocația europeană a evreimii române**”, realizată de istoricul și muzeograful dr. **Lya Benjamin**, împreună cu o echipă de tineri graficieni și fotografi (coordonator - dr. **Irina Cajal Marin**), i-a avut ca animatori pe dr. **Aurel Vainer**, președintele F.C.E.R., pe directorul Muzeului Astra din Sibiu și pe directorul Centrului de Istorie al F.C.E.R. Expoziția trece în revistă momente esențiale, personalități și monumente care fac din comunitatea evreilor din România, o grupare etnică și religioasă a cărei vocație europeană este incontestabilă. Pornind de la inaugurarea Templului Coral din București - considerat de dr. Lya Benjamin un moment esențial în evoluția evreimii moderne din România -, expoziția descrie aproape două veacuri în care evreii români au intrat în Europa, dar și Europa a intrat în mijlocul acestei comunități. În cadrul expoziției se regăsesc, grupate cronologic și ca semnificație, momente și lideri ai intelectualității care au marcat evoluția societății evreiești și românești deopotrivă (Șef Rabin dr. Ithac Jacob Niemirower sau familia Gaster), figuri linoase ale politicii și organizării evreiești (dr. W. Filderman), oameni de cultură de un europeanism autentic (Mihail Sebastian, Victor Brauner, Marcel Iancu, Felix Aderca, Benjamin Fundoianu, întreaga mișcare de avangardă emanată din rândul unui tineret evreiesc intelectual). Holocaustul a însemnat disoluția unei lumi care își căuta făgașul și a impus totul în irațional. Ca o concluzie la momentele esențiale trăite de evreimea română, în contextul unei frământate evoluții europene de final de secol XIX și început de secol XX, organizatorii au dedicat un panou înțelepciunii iudaice eternel valabile. În ea este prezentată valoarea supremă a vieții, a justiției sociale, a păcii și înțelegerii pentru semeni.

● Tot în acest capitol menționăm și expoziția multimedia „**Avangarda românească în context european**”, realizată de **Nicolae Zzone**, președintele ICARE, la cafeneaua Atrium, compusă din proiectii permanente de imagini din viața celor mai importanți reprezentanți ai avangardei românești.

● **Atrium Classic Café** a fost un loc ideal de desfășurare a unui număr mare de evenimente interesante, recitaluri actoricești, dialoguri literar-muzicale, lansări de cărți. Prima manifestare din cadrul acestui și de eveniment este a fost „Căderea” lui Albert Camus. **Nico Nita** (Teatrul Karov, Tel Aviv) a adaptat-o la ambianța de „café-theatre”, strălucind într-un *one man show*, spectacol interactiv de profunzime. Întrebările pe care și le pune - *ni le pune* protagonistul, Jean Baptiste Clamence, fost avocat al „nobililor cauze” la Paris, ajuns, după „cădere” (la modul narativ - o sinucidere pe care ar fi putut-o împiedica; la modul filosofic - indiferența și lășitatea în fața suferințelor celorlalți), să-și petreacă zilele și nopțile într-un bar din Amsterdam, se adună într-o radiografie a sufletului omnesc. Nico Nita posedă arta de a transmite procesul de conștiință din sufletul personajului în suflutele interlocutorilor, atmosfera de cafenea facilitând colcolivul. El se apropie de public cu inteligență, umor, aparent cu detașare, cu ștința de a „citi” chipul uman. Dincolo de textul camusian, de *commedia dell'arte*, de burlesc, întrebările grave, necruțătoare despre cine și ce suntem, despre cine devorăm pe cine, despre vinovățiile ne urmăresc și după finalul piesei. Final interpretat parodic, dat fiind conștientizarea că „a doua șansă”, eliberatoare de „penitență” a „judecătorului” este imposibil de materializat. Un spectacol de mare succes, în Israel și în lume.

● **Trei artiști evrei în dialog**. **Aurel Storin** a vorbit despre memoriile lui **Dan Mizrahy** ca și când s-ar fi aflat în fața unor prieteni, împărțându-le împrejurările în care a citit cartea, cum și ce l-a captivat. Totul - cu simplitate și rafinament curcior. Povestind despre turneul lui Dan Mizrahy în S.U.A., țara lui Gershwin, **Lory Wallfisch** a amintit reacția entuziastă a unui mare pianist din public: „N-am mai auzit un asemenea Gershwin în viața mea!”. A venit și mărturisirea lui **Mizrahy**: „Am lucrat 13 vacanțe, în 12 ani, când am terminat 30 de caiete”. A fost o după-amiază de poezie în proză și de poezie „cu acte în regulă” în interpretarea sensibilă a **Roxanei Guttman** a unor piese de rezistență din „Morminte călătoare”, de **Aurel Storin**. Acolo unde cuvintele se opresc, continuă muzica: **Frülingslied**, de Mendelssohn Bartholdy, cu **Lory Wallfisch**; Andante din **Rhapsody in blue**, cu **Dan Mizrahy**; și prima parte din **Sonata în Re major**, de Mozart, la două mâini. Orele petrecute la Cafeneaua Atrium s-au prefăcut în ceasuri îngerești.

Evreul - un om cu mai multe întrebări decât certitudinilor; iudaismul – o filosofie de viață

Unul dintre punctele de mare interes ale Festivalului a fost participarea Mareului Rabin **Menachem Hacohen**, care și-a lansat „Cartea vieții omului” și a conferențiat despre „Ce este un evreu?”. La lansarea, neconvențională, autorul a pus în valoare umanismul filosofiei iudaice, viața evreului de la venirea pe lume până la plecarea, unitatea credinței iudaice indiferent de rit, necesitatea mai bune cunoașteri a iudaismului. A judecat cu luciditate și umor legăturile cu cititorii și relația aspect-valoră, nu fără un substrat grav: strădania primordială de a fi om. Meditația despre „ce este un evreu?” a Mareului Rabin a avut câteva nucleu: ● **evreul are mai multe întrebări decât certitudinilor** ● **crede că Dumnezeu există acolo unde e lăsat să intre** ● **nu acceptă aparențele**. Apoi centrul de greutate s-a mutat asupra monoteismului conceptualizat de Avraham - antiidolatrie. Deși Enoch și Noah l-au cunoscut anterior pe Dumnezeu, nu L-au înțeles așa cum a făcut-o Avraham, care s-a încrezut în Dumnezeu până la Akeda și, în același timp, a avut dispute cu El. Pentru că, în iudaism, există o **relație de parteneriat între om și Dumnezeu**. **Omul crede în Dumnezeu, Dumnezeu crede în om**. Conferențiarul a poposit asupra celui de-al zecelea test (conform unei legende midrahice), la care l-supune Dumnezeu pe Avraham: sacrificiul lui Ithac. Ithac, la 37 de ani, acceptă tăcere. Faptul simbolizează **transmiterea credinței monoteiste la generația următoare; prima îndatorire a unui evreu**. Avraham era conștient că sacrificiul uman nu va avea loc, lucru vizibil la o lectură aprofundată a pasajului biblic. Marele Rabin a accentuat asupra universalismului iudaic și asupra faptului că **iudaismul este mai mult decât o religie; este o filosofie de viață**, ale cărei reguli sunt autocontrolul, măsura în toate bucuriile vieții, socializarea, a nu face altuia ceea ce nu-ți place să-ți faci ție. Vorbitorul s-a oprit asupra expresiei rabincice: **să trăiești cu cele 613 miștot-uri**, ceea ce înseamnă **să nu acorzi prioritate canoanelor, ci cerințelor vieții**.

Urmare din pag. 3

diferită a evreilor din cele două regiuni în timpul celui de-al doilea război mondial, deși supuse aceluiași legislații, diferența de limbă maternă și, în sfârșit, momentul asumării identității de evreu de către cei doi. Mai mulți vorbitori (prof. **Alexandru Singer**, **Liviu Rotman**, **Michael Shafir**, **Hary Kuller**, prof. **Alexandru Huditeanu**, Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, dr. **Lya Benjamin**, **Claus Stephani** - Austria) au adus numeroase completări și precizări la cele spuse de cei doi academicieni.

„Memoria Holocaustului”

Conferința (moderatori dr. **Mihail Ionescu** și dr. **Alexandru Florian**, director și director executiv al Institutului Național pentru Studiarea Holocaustului din România) a adus în discuție un subiect dureros: modalitatea și mijloacele de a păstra memoria Holocaustului pentru generația viitoare și noile direcții de cercetare în acest domeniu. Conf. dr. **Otto Adler**, unul dintre invitați, supraviețuitor al Auschwitz-ului, a atras atenția asupra a două pericole - de a lăsa pradă uitării cele întâmplate în Holocaust și cel al negaționismului. Dr. **Liviu Beris**, supraviețuitor al Transnistriei, a vorbit despre crima tăcerii, indiferenței, despre consecințele manipulării oamenilor în cadrul prezentării unui eveniment, cum a fost, în cazul lui, atitudinea populației în timpul deportării evreilor în Transnistria. Domnia-sa a subliniat importanța amintirilor supraviețuitorilor și necesitatea ca acestea să fie transmise generațiilor viitoare, copii și tineri. În cadrul dezbaterilor, dr. Alexandru Florian a prezentat rezultatele unui sondaj de opinie, realizat de Institut, cu privire la atitudinea populației față de diferitele minorități, apreciind că se regăsesc elemente potențial antisemite, de aceea este necesară și obligatorie studierea Holocaustului în școli. Concluzia trasă de dr. Mihail Ionescu a relevat valoarea neprețuită a mărturiilor supraviețuitorilor Holocaustului.

* Un moment al programului, desfășurat cu sala arhiplină, l-a reprezentat Concursul de Iudaism și Istorie a Evreilor dedicat elevilor din clasele V-XII. Gazda manifestării a fost Școala „Regina Maria”,

instituție care a reușit, în ultimii ani, să realizeze numeroase proiecte educative în parteneriat cu Ambasada Statului Israel, F.C.E.R. și Asociația Supraviețuitorilor Holocaustului din România. Animatorul și inițiatorul acestor programe este profesorul **Mihail Frâncu**, cel care a condus și cu acest prilej programul la care au luat parte copiii, părinții, profesorii și orice sibiian care a vrut să participe la un asemenea eveniment. Profesora **Bianca Ștubea**, din Israel, a organizat acest concurs, în colaborare cu tânărul pe care prietenii îl numesc „Einstein”, pentru multiplele sale talente și cunoștințe. Marele Rabin **Menachem Hacohen** afirma, cu prilejul concursului: „Acest Festival este un eveniment extraordinar dar pentru mine cel mai fructuos timp este cel petrecut aici, alături de dumneavoastră. Să te simți bine înseamnă să realizezi ceva în domeniul spiritual iar acest concurs de Istorie Evreiască este extraordinar de emoționant pentru cineva care s-a născut la Ierusalim!”. Cu acest prilej, Mareului Rabin i s-a înmânat și o **Diplomă de onoare**, din partea școlii, pentru tot sprijinul acordat în educarea tineretului. **Jonathan Rosenzweig**, adjunct al ambasadorului Statului Israel la București, a fost, de asemenea, impresionat de inimosul colectiv, de profesorii de istorie, religie, arte, română, implicați deopotrivă în acest efort și, evident, de elevii școlii.

* **Claus Stephani**, cunoscut cititorilor prin cele două cărți scoase la Hasefer, a făcut un foarte incitant excurs prin lumea picturii europene, din unghiul contribuției evreiești, începând din Renaștere (pictori evrei curții regilor) până la pictura modernă a începutului de secol XX, când „chipului cioplit” îi ia locul metafora. Mulți artiști plastici evrei veniți din estul Europei, inclusiv România, se impun în primele rânduri ale picturii europene moderne. Proiecții ale tablourilor au creat sentimentul că vizităm un mare muzeu european.

● **Educația – o obligație iudaică și universală**

● **Posibil ghid pentru marile muzee europene**

Dialogul lui **Andrei Oișteanu** cu **Geo Șerban** despre picto-poezia avangardistă a scos la iveală faptul că picto-poezia, în vogă la începutul secolului XX, are una din rădăcini în folclorul românesc („Cimitirul Vesel” din Săpânța, descântecelor scrise în spirală ș.a.), ca și în arta nefigurativă evreiască (*ketubot*, pictură murală sinagogală, manuscrise de texte sacre ș.a.). Considerațiile au fost însoțite de proiecții de film. A fost evocată atmosfera Cabaretului „Voltaire”, unde s-a născut Dadaismul ● a fost marcat anul 1924, când capitala avangardismului european se mută la București ● au fost realizate crochieri ale unora dintre cei mai proeminenți reprezentanți ai avangardismului european, nu puțini evrei români, pictori și poeți. Intervenții notabile au avut **Carol Iancu** și **Nicolae Zzone**. Tot la Atrium a fost lansat volumul „Nebuna dorință de a dansa”, de Elie Wiesel, versiunea românească de Doru Mareș care a și prezentat-o, ideea principală a cărții fiind o problemă tipic wieseliană: pe de o parte, o încercare de a accepta tragedia trecutului, pe de altă parte, posibilitatea de vindecare a rănilor cu ajutorul iubirii.

● Recitalul actriței **Maia Morgenstern** (muzica **A.G. Weinberger**) s-a desfășurat tot într-un spațiu mai neobișnuit, în „hrubele” de la „Imperium Club”. „De la Muntele Sinai la Muntele lui Venus” a fost un impresionant mixaj de muzică și poezie contemporană scrisă de **Aurel Storin**, **Toma George Maiorescu**, **Ștefan Lureș**, **Tania Lovinescu**, **Martha Izsak**, **Boris Marian**, în care se regăsesc meditații răscolitoare despre soarta evreului de-a lungul istoriei.

a spiritualității și valențelor contemporane ale evreității

● **T.E.S. aplaudat frenetic**. „Romanul unui om de afaceri”, adus pe scena Teatrului Național „Radu Stanca” de T.E.S., a reușit să ridice, la final, în picioare o sală plină. Dramatizare modernă a romanului epistolar „Menachem Mendel - om de afaceri”, de Shalom Alehem, piesa a oferit posibilitatea ca oaspeții Festivalului „Euroiudaica” să se familiarizeze cu melociditatea și spiritul limbii idiş. Musicalul, a cărui regie artistică este semnată de Harry Eliad, prezintă povestea clasică a unui șteft și a visului realizării materiale, într-o lume în care fiecare găsește aceleași soluții... originale. Menachem este un ghinionist și face numai tranzații păguboase, în timp ce familia - soția, Șaine Șendli, și copiii - îl așteaptă acasă, la Kasrillca. Cu umor, dar și cu un aer melancolic, piesa evocă o lume dispărută - posibil de zărit azi doar pe scenă. Șteft-ul est-european, cu micro-universul său irepetabil, avea un farmec pe care această piesă încearcă să îl reinvie prin muzică, dans și umor. Evoluția ansamblului de la T.E.S. i-a încântat pe sibiieni și pe turiști, care au aplaudat minute în șir prestația lor plină de expresivitate.

Seri de teatru

● **Rădulescu Zola și păpușile lui**. După ce a încântat generații de copii și tineri în România și, apoi, în Israel, **Rădulescu Zola** a demonstrat la Sibiu că talentul și charisma nu au vârstă. Publicul, format din maturi și foarte puțini copii, a intrat în jocul propus de cunoscutul marionetist. Foarte emoționat, după o lungă despărțire de publicul românesc, Zola a mulțumit pentru căldura unui public care l-a întâmpinat cu minute bune de aplauze.

● „Romanul unui om de afaceri” (T.E.S.)

Filme, filme, filme...

● **Dialog de conștiință despre Holocaust**. Autorul piesei „Mère de guerre” („Mamă de război”), **Adolphe Nysenholz**, și-a prezentat opera dramatică la Sibiu, sub forma unui spectacol-lectură în interpretare proprie. Personajele au fost înlocuite cu sugestive

● **Diunetii** au fost destinate filmului cu tematică evreiască. Una dintre mult așteptatele pelicule a fost documentarul „**Intrând în furtună**”, un dialog între Manase Radnev și Marele Rabin **Alexandru Șafran** în cadrul unui interviu, realizat în 1996. Este prezentată activitatea lui **Alexandru Șafran** în România, ca Șef Rabin în perioada 1940-1947, și istoria tragediilor trăite de evrei în timpul celui de-al doilea război mondial. ● **Peliculă despre mirajul iubirii**. **Yaacov Tichman**, președintele Comunității Evreilor din Republica Moldova, autorul și regizorul filmului „**Mirajul iubirii**”, s-a născut în 1945 în Zîncov, o așezare străveche din Ucraina. Ani încercați de sensuri de după război, în care disperarea se împlea cu speranță, l-au marcat iremediabil. Filmul, inspirat din propria sa experiență, a fost apreciat atât ca mesaj, cât și ca realizare artistică. ● **Naisul**, Dansatoarea, Cele trei pasări cântând „Dragoste din tei”, clovnul sentimental, iubitor de canțonete - la fel numele dăvete dintre compozițiile fermecătorului păpușar Zola, încântând, deopotrivă, pe mici și mari, „pe viu”, ca și în filmul documentar realizat de **Dorin Suciu**.

● **Filmule Festivalului** au deschis o cale a prieteniei, a fluidului de bunătațe mai puternic decât ura aducătoare de suferință și moarte. Au vorbit despre acest fluid cineasta **Tereza Barta** din Canada, prefațând filmul de scurt metraj „**Sara**” poem cinematografic despre suavițata unei iubiri adolescenține, frântă de Holocaust. Regizorul și protagonista filmului „**Logic 11**”, **Florin Kevorkian** și **Roxana Guttman**, au prezentat filmul realizat după piesa „Eu Geo Ionescu”, de acad. **Nicolae Cajal**. Drama insingurării și nevoia de tandrețe au fost nucleul filmului „**Trei mame**”, în care **Tricy Abramovici** a jucat unul dintre rolurile principale. Din cauza absenței unora dintre participanți, nu au putut fi vizionate toate peliculele cuprinse în program, unele fiind înlocuite în ultimul moment. Astfel, a fost prezentată pelicula „**Hollywoodism: evreii, filmul și visul american**”, în viziune evreiască, realizată de regizorul **Simcha Jakobovici**. Este un documentar „ideologizant” al motivațiilor pentru care evreii au plecat în California să creeze lumea filmului prin intermediul căreia au vrut să se confrunte cu prejudecățile societății americane, ca apoi să se integreze în ea.

Urmașii regelui-muzician David

● **Chivotul de suflat al mării muzici**. S-o ascuți pe **Silvia Marcovici**, împreună cu fiul ei, pianist de renume, forță artistică, **Aimo Pagin**, în **Sonata nr. 8 în sol major**, de Beethoven, înseamnă să înțelegi relația complexă, intimă a dialogului vioară-pian despre abisul și înălțimile sufletului omnesc. Impetuoșitatea viorii s-a întâlnit cu profunzimea, expresivitatea, finețea clapelor alb-negre. În melosul evreiesc, în care-și răspund îngândurări și văluri dramatice, din piesa „**Baal Șem**”, de Bloch, s-au făcut simțite inflexiuni populare românești. Dacă vioara este glasul sufletului în clipe de mare intensitate, pianul este visare, neliniște, dar și putere de a domina suferința. **Sonata** de Grieg, de mare dificultate, a strălucit în smerenia și extazul în fața măreției și simplității naturii-opera lui Dumnezeu. Pasionatitatea, dominantă a viorii **Silviei Marcovici**, cu fost contrapunctată de echilibrul, gravitatea încercată de emoție a pianului lui **Aimo Pagin**. **Bis-ul**, fundalul muzical al filmului „**Lista lui Schindler**”, a fost dedicat memoriei academicianului **Nicolae Cajal** z.l.

● **O seară de neuitat: concert de muzică seferdă**. Un moment aparte de mare intensitate artistică a fost concertul cantoral de muzică seferdă de la Sinagoga din Sibiu. O performanță a cantorului **Avi Kozma** (Macedonia) și a Corului cameral „**Mois Hason**” al Sinagogii „**Beth Yaakov**” din Skopje, dirijat de maestrul **Tomislav Shapov**. Cântecelor religioase de **Šihot**, ruga pentru Ierusalim, „**Avinu Malkenu**”, „**Al Hanisim**”, **Kadis**, dar și cântecelor profane despre iubire cu toate mândrele ei, acompaniamentului de lăute, vioară, contrabas, versurile lui **lehuda Halevi** sau poezii populare, toate - în Iadino, ne-au adus gingășia, sentimentul

religios, puterea de dăruire a sufletului evreiesc. Un element estetic de mare efect - vestimentatia orientală.

● **Ansamblul de muzică de cameră Meitar (Israel)**. Publicul sibiian a avut prilejul să asculte un concert cameral al ansamblului Meitar, grup de muzică de cameră înființat pentru a interpreta muzică iudaică în general și muzică de cameră contemporană israeliană. Un concert minunat, din păcate cu prea puțini spectatori din cauza programării concertului, paralel cu alte evenimente.

● Un program întreg de blues-uri, compuse de cunoscuți compozitori evrei, printre care nu au putut lipsi frații **Gershwin** a fost prezentat în cadrul concertului americanului, plecat din Oradea, **A.G. Weinberger**. O frumoasă seară de jazz israelian, interpretat de **Dan Cohen Trio** s-a desfășurat la **Imperium Club** din Sibiu. Păcat că spațiul mic nu a permis un auditoriu mai mare.

● „Romanul unui om de afaceri” (T.E.S.)

busturi de gips pe care autorul le-a manipulat în timpul prezentării. Născut la Anderlecht în anii 1930, **Adolphe Nysenholz** este profesor onorific al Universității Libere din Bruxelles, doctor în filosofie și litere. Este un specialist recunoscut în critica cinematografică și autor al mai multor piese de teatru, dintre care unele premiate în festivaluri. Tema centrală a piesei „**Mère de guerre**” este o luptă de conștiință transformată în metafora unui dialog dintre vii și morți. O familie salvează un copil evreu în timpul Holocaustului, îl crește și îl acordă toată dragostea. Dramatizarea reprezintă o conversație între părinți adoptivi, mama ucisă în lagărul de exterminare și fiul care își caută rădăcinile. Frustrări, sentimente de vinovăție, zadarnice întoarceri în timp străbat un timp înobilat de melodiile interpretate, în surdina, la vioară.

● „**Rose**”. Ca și la București, „**Rose**”, de **Martin Sherman**, în excelenta interpretare a **Rodică Negrea**, regizor **Liana Ceterchi**, a fost urmărită cu emoție de publicul care a rămas impresionat de viața dramatică a eroinei. Evreică poloneză, supraviețuitoare a ghetoului de la Varșovia, imigrantă pe „**Exodus**”, ajunsă în America, în amurgul vieții ea își aduce aminte de dramele prin care a trecut și prin care trece lumea de astăzi.

Balet israelian modern

● **Kolben Dance Group și The Kibbutz Contemporary Dance Company**, formațiuni de dans modern de renume mondial, au fost prezente la Festivalul „Euroiudaica”. O caracteristică a celor două formațiuni este tehnica fantastică de care dispun membrii săi care, într-o perfectă coerență, interpretează un balet modern foarte aproape de dansul acrobatic. **Anotimpurile**, de **Vivaldi**, și fondulul perfect pentru imagini pe care au dorit să ni le sugereze viguroșii balerini și balerine - nevoia permanentă de schimbare „**Ekdodoom**”, spectacolul celui de-a doua formațiuni israeliene, este o reflectare pesimistă a lumii de astăzi, cu toate pericolele care ne amenință.

Piața Mare din Sibiu și... o altfel de invitație la dans

La „Euroiudaica” s-a dansat pe scenă, dar și în fața sa. Spectacolul de muzică tradițională evreiască și dansurile israeliene din Piața Mare a Sibiului au trezit curiozitatea localnicilor și turiștilor. Programul, prezentat de tânărul regizor **Erwin Šimsensohn**, a debutat cu un moment vocal-instrumental susținut de ansamblul „**Macabeii**” al Licului, **Victor Brauner** din Piatra Neamț, **Hakeshet Klezmer Band** din Oradea, formația pe care a înființat-o regretatul **Gyuri Vilan**, a venit cu un repertoriu special pregătit pentru „Euroiudaica”. Cu o orchestrație de **Ari Nagy Sandor** și adaptări și compilații de **N. Levi Nicolae**, formația a reușit să smulgă din imobilitatea publicii aflat în piață. Cei mici au dat tonul, iar maturii s-au lăsat prinși de fascinația muzicii klezmer. Formația de dansuri „**Or Neurim**” a intercalat muzicii tradiționale interpretate de klezmeri, dansuri israeliene contemporane. Această complementaritate a dat o imagine a diversității culturii evreiești - asupra căreia s-a concentrat, de fapt, întregul Festival „Euroiudaica”. Un altfel de klezmer, cu inflexiuni ale melocidității rusești, liric și vesel, a adus în dar **Slava Farber Band** din Republica Moldova. Pentru a doua oară oaspete al unui eveniment organizat în România, formația a dat, încă o dată, tonul la dans. **Prezburger Klezmer Band** a încheiat spectacolul, în stilul absolut original, în care combină muzica tradițională a evreilor din estul Europei cu ritmurile moderne.

Aceeași atmosferă și la Teatrul „Gong”

Atmosferă electrizantă și la Teatrul pentru Copii și Tineret „**Gong**”, unde formația de dansuri „**Hora**” din București, „**Mazel Tov Klezmer Band**” din Cluj și „**Pannonia Klezmer Band**” din Ungaria au prezentat un program cu cele mai cunoscute melodii de gen. Publicul, entuziasmat, s-a ridicat de pe scaune și s-a avântat la dans. A fost o încheiere pe cînste a acestui festival care a reușit în cele patru zile să prezinte publicului sibiian valențele multilaterale ale culturii iudaice.